

Οι εργασιακές σχέσεις στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Πρόσφατες εξελίξεις - προοπτικές.

Ι.Π.Ε.Μ.-Δ.Ο.Ε.*

Ευθύνη και επιμέλεια: **Στρατής Χατζηδημητρίου**

Εκπαιδευτικός Π.Ε., Γραμματέας του Δ.Σ.

1. Εισαγωγή

Το γενικό πλαίσιο του εκπαιδευτικού μας συστήματος περιγράφεται στο άρθρο 16 του Συντάγματος του 2001, όπου τονίζονται οι ηθικοί, εθνικοί και πνευματικοί σκοποί της παιδείας. Σε κάθε περίπτωση είναι φανερό ότι ο ρόλος της παιδείας είναι πολυμερής και σύνθετος.

Η σύνθεση των επιμέρους σκοπών της παιδείας στο ενιαίο εκπαιδευτικό σύστημα δεν πρέπει να θεωρείται ως μηχανικό άθροισμα, αλλά ως οργανική ένταξη σε μια ολότητα.

Βασικοί συντελεστές για την επίτευξη των παραπάνω σκοπών είναι: (α) η προσωπικότητα και η κατάρτιση του προσωπικού όλων των κλάδων και των βαθμίδων της εκπαίδευσης, (β) τα αναλυτικά προγράμματα, τα σχολικά βιβλία και τα λοιπά διδακτικά μέσα, καθώς και η σωστή χρήση τους, (γ) η δημιουργία του απαραίτητου παιδαγωγικού κλίματος με την ανάπτυξη αρμονικών σχέσεων στο σχολείο και στην τάξη με σεβασμό προς την προσωπικότητά του κάθε μαθητή και, τέλος, (δ) η διοίκηση, που εξασφαλίζει όλες τις αναγκαίες προϋποθέσεις και τα μέσα για την απρόσκοπτη λειτουργία των σχολείων (Σαΐτης, 1994).

Η επιτυχής άσκηση του εκπαιδευτικού έργου συνδέεται άρρηκτα και με τις εργασιακές σχέσεις που ρυθμίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών.

Η εξέλιξη των εργασιακών σχέσεων ακολούθησε τις εκπαιδευτικές μεταρ-

* Στο πλαίσιο του γενικότερου προβληματισμού για τα εργασιακά ζητήματα, αναπτύχθηκε συνεργασία μεταξύ των μελών του ΙΠΕΜ: Στρατή Χατζηδημητρίου, Δημήτρη Ζωγόγιαννη, Κώστα Παπλωματά και Βασίλη Φουρτούνη. Από τη συνεργασία αυτή προέκυψαν οι άξονες της δομής και της διάρθρωσης του περιοχόμενου της παρούσας εργασίας, η οποία ανακοινώθηκε με συνοπτικότερη μορφή ως εισήγηση σε ημερίδα που διοργανώθηκε από τη Διδακταλική Ομοσπονδία Ελλάδας στο Βόλο, στις 22 Μαρτίου 2004, με θέμα: «Οι εργασιακές σχέσεις των εκπαιδευτικών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Επιπτώσεις στο εκπαιδευτικό έργο». Την ευθύνη και την επιμέλεια της μελέτης, καθώς και τη σύνταξη του κειμένου ανέλαβε ο Στρατής Χατζηδημητρίου.

ρυθμίσεις που έγιναν στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια. Αυτό είναι φυσιολογικό, αφού η Πολιτεία κατά κανόνα καθορίζει την εκπαιδευτική πολιτική.

Υπάρχουν όμως, διάφοροι παράγοντες οι οποίοι επιδρούν αρνητικά και εμποδίζουν την προσπάθεια για μεταρρυθμίσεις, όπως:

1. η επιβολή θεσμών κατά μίμηση ξένων προτύπων χωρίς την ανάλογη προσαρμογή στη νοοτροπία της ελληνικής κοινωνίας,
2. η ανεπάρκεια των διαθέσιμων κρατικών πόρων για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, και
3. η απουσία ενός μακροχρόνιου σχεδιασμού της εκπαιδευτικής πολιτικής που να μην εξαρτάται από πολιτικές αλλαγές ή αλλαγές προσώπων.

Όλα τα παραπάνω εντάσσονται στο πλαίσιο ενός συγκεντρωτικού συστήματος, σύμφωνα με το οποίο τα κεντρικά διοικητικά όργανα χειρίζονται όλα τα θέματα της διοίκησης, είτε αυτά αφορούν το κέντρο είτε την περιφέρεια. Δηλαδή, η κεντρική διοίκηση έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα για κάθε είδους διοικητικές υποθέσεις.

Τα τελευταία χρόνια, μετά την ψήφιση του νόμου 2986/2002, έγινε μια προσπάθεια διοικητικής αποκέντρωσης, η οποία δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Βέβαια, οι συνδικαλιστικές διεκδικήσεις δημιούργησαν διαφορετικές προοπτικές για τις σχέσεις διοίκησης-εκπαιδευτικών. Αυτό φέρνει μια νέα πνοή στις εργασιακές σχέσεις, θέτει τις βάσεις για συνεχή βελτίωση και προσαρμογή στα νέα κοινωνικά δεδομένα.

2. Ωράριο

Το διδακτικό ωράριο των εκπαιδευτικών, με βάση το Ν. 2517/98, διαμορφώνεται ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας. Ειδικότερα, οι εκπαιδευτικοί που έχουν υπηρεσία μέχρι 10 έτη διδάσκουν 24 ώρες την εβδομάδα, από 10-15 έτη 23 ώρες, από 15-20 έτη 22 ώρες και από 20 έτη και πάνω διδάσκουν 21 ώρες. Εξαιρέση αποτελούν οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν σε 1/θέσια, 2/θέσια και 3/θέσια Δημοτικά Σχολεία, οι οποίοι ανεξάρτητα από τα έτη υπηρεσίας τους διδάσκουν 25 ώρες.

Οι διευθυντές των 4/θέσιων και 5/θέσιων Δημοτικών Σχολείων διδάσκουν 20 ώρες, οι διευθυντές των 6/θέσιων μέχρι και 9/θέσιων 12 ώρες, οι διευθυντές των 10/θέσιων και 11/θέσιων 10 ώρες και οι διευθυντές των 12/θέσιων 8 ώρες.

Ακόμη, οι εκπαιδευτικοί των σχολείων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σύμφωνα με το νόμο 1566/85 είναι δυνατόν να παραμένουν στο σχολείο τους πέρα από τις ώρες διδασκαλίας για την εκτέλεση συγκεκριμένου έργου (όπως συμμετοχή σε εορταστικές, αθλητικές, πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.ά.), εφόσον τους έχει ανατεθεί από τα όργανα διοίκησης του σχολείου. Η διάρκεια παραμονής δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από 6 ώρες την ημέρα ή τριάντα ώρες την εβδομάδα. Η παραπάνω διάταξη σε καμιά περίπτωση δεν σημαίνει ότι οι εκπαι-

δευτικοί πρέπει, κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στο σχολείο για τους συγκεκριμένους λόγους που προαναφέραμε, να καλύπτουν κενά συναδέλφων που απουσιάζουν διδάσκοντας στα τμήματά τους.

Προτείνουμε:

Ενιαίο εκπαιδευτικό ωράριο χωρίς εξαίρεση των ολιγοθεσιτών δασκάλων, το οποίο θα καθορίζεται ενιαία με βάση τα χρόνια υπηρεσίας και όχι τον τύπο του σχολείου.

Ο εκπαιδευτικός που συμπληρώνει 18 ώρες στο ίδιο σχολείο να μη μετακινείται για συμπλήρωση του ωραρίου του σε άλλο σχολείο. Τις υπόλοιπες ώρες μέχρι την πλήρη συμπλήρωση του υποχρεωτικού ωραρίου του να τις διαθέτει για την ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων στο ίδιο σχολείο, όπως διδασκαλία στα Ολοήμερα Τμήματα.

Ο χρόνος επίβλεψης της σίτισης των μαθητών να θεωρείται ως χρόνος διδακτικού ωραρίου, κάτι που ισχύει στα Πιλοτικά Ολοήμερα, αλλά δεν ισχύει στα Ολοήμερα Τμήματα.

Μείωση στο μισό του διδακτικού ωραρίου των διευθυντών των σχολείων που είναι ολοήμερα με ταυτόχρονη μείωση του διδακτικού ωραρίου των υποδιευθυντών ανάλογα με τον τύπο του σχολείου.

3. Αναπλήρωση εκπαιδευτικών

Η αναπλήρωση των εκπαιδευτικών σήμερα γίνεται με αναπληρωτές εκπαιδευτικούς ή με εκπαιδευτικούς που παραμένουν στη διάθεση των ΠΥΣΠΕ. Ο παραπάνω τρόπος κάλυψης των κενών δημιουργεί πρόβλημα στην άμεση κάλυψη τους γιατί, σύμφωνα με τα ισχύοντα οι προσλήψεις των αναπληρωτών γίνονται κεντρικά από το ΥΠ.Ε.Π.Θ., με αποτέλεσμα τα έκτακτα κενά που δημιουργούνται κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους να παραμένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα ακάλυπτα.

Προτείνουμε:

Η αναπλήρωση των εκπαιδευτικών και η κάλυψη των κενών να γίνεται με τους εξής τρόπους:

- α) με το διορισμό σε κάθε ΠΥΣΠΕ εκπαιδευτικών που θα παραμένουν στη διάθεση του ΠΥΣΠΕ με σκοπό να καλύπτουν τις απουσίες του εκπαιδευτικού προσωπικού·
- β) με την αλλαγή του τρόπου πρόσληψης των αναπληρωτών έτσι, ώστε αυτή να μη γίνεται κεντρικά και να αποφεύγεται η σπατάλη πολύτιμου χρόνου· οι προσλήψεις να γίνονται από τα τοπικά ΠΥΣΠΕ και από Ενιαίο Πίνακα·
- γ) με τη δημιουργία λίστας αδιόριστων εκπαιδευτικών που επιθυμούν να εργαστούν στη συγκεκριμένη περιοχή και καλούνται να αναπληρώνουν κενά, όπου παρουσιάζονται· σε αυτούς τους εκπαιδευτικούς θα εξασφαλιστούν όλα τα εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα·

δ) στην περίπτωση που καμιά από τις παραπάνω προτάσεις δεν είναι εφικτή, μπορεί ο σύλλογος διδασκόντων να αναθέτει το έργο της αναπλήρωσης σε εκπαιδευτικούς του σχολείου με υπερωριακή αποζημίωση.

Στο χώρο της Προσχολικής Αγωγής το πρόβλημα της αναπλήρωσης είναι πιο έντονο στα Ολοήμερα Νηπιαγωγεία λόγω κάποιων ιδιαιτεροτήτων στη λειτουργία τους (όπως αυτές που αφορούν το ωράριο). Λόγω αυτών των ιδιαιτεροτήτων θα έπρεπε αυτά να έχουν προτεραιότητα στην κάλυψη των κενών. Ο Ν. 1566/85 ορίζει σε τριάντα (30) το μέγιστο αριθμό των φοιτούντων νηπίων ανά τμήμα. Βέβαια, όταν ψηφίστηκε ο νόμος δεν υπήρχαν ολοήμερα νηπιαγωγεία. Αργότερα το ΥΠ.Ε.Π.Θ. με εγκύκλιό του όρισε τον αριθμό των φοιτούντων νηπίων ανά τμήμα του ολοήμερου νηπιαγωγείου σε είκοσι (20), αναγνωρίζοντας την ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου θεσμού και τις δυσκολίες που προκύπτουν κατά την εφαρμογή του. Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2003-2004, για να καλυφθεί η έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού, το ΥΠ.Ε.Π.Θ. με νέα εγκύκλιο του υπενθυμίζει την ισχύ του συγκεκριμένου άρθρου του Ν. 1566/85, που ορίζει τον αριθμό των νηπίων σε τριάντα (30).

Προτείνουμε:

Με νομοθετική ρύθμιση να μειωθεί ο μέγιστος αριθμός των νηπίων στο ολόημερο νηπιαγωγείο σε είκοσι (20), λόγω των ιδιαίτερων δυσκολιών στη λειτουργία του, για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης των νηπίων.

4. Αναπληρωτές

Σύμφωνα με το Ν. 1566/85, αν για οποιαδήποτε αιτία απουσιάζουν από το σχολείο εκπαιδευτικοί και αν υπάρχουν άλλες έκτακτες ανάγκες λειτουργίας των σχολείων οι οποίες δημιουργούνται κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους, προσλαμβάνονται με αίτησή τους προσωρινοί αναπληρωτές (Σαΐτης, 2000). Τα θέματα πρόσληψης των αναπληρωτών εκπαιδευτικών ρυθμίζονται από τις διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 1 του Ν. 2942/2001, όπως τροποποιήθηκε από την παράγραφο 4 του άρθρου 7 του Ν. 3027/2002 και συμπληρώθηκε από την παράγραφο 1 του άρθρου 13 του Ν. 3149/2003. Τις λεπτομέρειες για την πρόσληψη των αναπληρωτών ρυθμίζει η 35557/Δ2/17-4-2003 Υπουργική Απόφαση.

Οι προσλήψεις των αναπληρωτών γίνονταν μέχρι το σχολικό έτος 2004-2005 με τον εξής τρόπο:

Υπήρχαν τρεις πίνακες:

- Ο πίνακας Α, που περιελάμβανε τους υποψηφίους για διορισμό του άρθρου 138 του Ν. 2725/1999 (16/μηνο).
- Ο πίνακας Β, που περιελάμβανε τους υποψηφίους που πέτυχαν τουλάχιστον τη βαθμολογική βάση στον τελευταίο διαγωνισμό του ΑΣΕΠ ή είχαν προϋπηρεσία, εκτός των υποψηφίων του πίνακα Α. Στον πίνακα αυτόν οι υποψή-

φιοι κατατάσσονταν με σειρά που καθοριζόταν από το σύνολο των μορίων τους. Ένα μόριο αντιστοιχούσε σε κάθε μήνα προϋπηρεσίας αναπληρωτή ή ωρομίσθιου εκπαιδευτικού, καθώς και ένα μόριο σε κάθε μονάδα πέρα από τη βαθμολογική βάση που αποκτήθηκε κατά τη συμμετοχή του υποψηφίου στον τελευταίο διαγωνισμό του ΑΣΕΠ. Η υπηρεσία αναπληρωτών εκπαιδευτικών σε σχολικές μονάδες που χαρακτηρίζονται δυσπρόσιτες λογίζεται από το σχολικό έτος 2002-2003 στο διπλάσιο για τη σειρά κατάταξής τους στο συγκεκριμένο πίνακα. Στον ίδιο πίνακα κατατάσσονταν με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις και οι περιλαμβανόμενοι στον πίνακα διοριστέων του διαγωνισμού του ΑΣΕΠ μέχρι το μόνιμο διορισμό τους.

- Ο πίνακας Γ ήταν συμπληρωματικός πίνακας. Οι υποψήφιοι που περιλαμβάνονταν στον πίνακα αυτό δεν είχαν προϋπηρεσία. Κατατάσσονταν με βάση την ημερομηνία κτήσης του πτυχίου τους και, σε περίπτωση σύμπτωσης της ημερομηνίας αυτής, με βάση το βαθμό του πτυχίου τους.

Κατά την πρόσληψη προηγούνταν οι υποψήφιοι του πίνακα Α, ακολουθούσαν οι υποψήφιοι του πίνακα Β και, αφού εξαντλούνταν οι υποψήφιοι για διορισμό και των δύο πινάκων, τότε προσλαμβάνονταν υποψήφιοι του πίνακα Γ.

Από το σχολικό έτος 2005-2006 η πρόσληψη προσωρινών αναπληρωτών γίνεται, όπως προβλέπει ο Ν. 3255/04, από ενιαίο πίνακα που συντάσσεται για κάθε έτος και στον οποίο κατατάσσονται, με αίτησή τους, οι υποψήφιοι κατά σειρά που εξαρτάται από το σύνολο των μορίων ως ακολούθως:

- α. Σε όσους έχουν προϋπηρεσία προσωρινού αναπληρωτή ή ωρομίσθιου εκπαιδευτικού, ένα μόριο για κάθε μήνα της προϋπηρεσίας τους.
- β. Σε όσους έλαβαν τη βαθμολογική βάση κατά τον τελευταίο προ της συντάξεώς τους ως άνω πίνακα διαγωνισμό του Α.Σ.Ε.Π. ένα μόριο για κάθε βαθμολογική μονάδα πάνω από τη βαθμολογική βάση.
- γ. Σε όσους έλαβαν τη βαθμολογική βάση κατά τον αντίστοιχο προτελευταίο διαγωνισμό μισό μόριο για κάθε βαθμολογική μονάδα πάνω από τη βαθμολογική βάση. Όσοι υπάγονται σε περισσότερες της μιας από τις ανωτέρω περιπτώσεις λαμβάνουν αθροιστικά τα μόρια αυτών.

Προτείνουμε:

Περισσότερους διορισμούς μόνιμων εκπαιδευτικών και καλύτερη κατανομή τους στα κατά τόπους ΠΥΣΠΕ, ώστε να περιοριστεί ο αριθμός των προσλήψεων των αναπληρωτών. Μονιμοποίηση όλων των αναπληρωτών που έχουν υπογράψει τρεις συμβάσεις εργασίας. Αναγνώριση του χρόνου των θερινών διακοπών ως χρόνου υπηρεσίας στο πλαίσιο της ίσης μεταχείρισης μόνιμων και αναπληρωτών εκπαιδευτικών.

5. Ωρομίσθιοι

Σύμφωνα με το Ν. 3194/03, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε από το Ν.

3255/04, για την προσφορά διδακτικού έργου σε περιορισμένο ωράριο είναι δυνατή η πρόσληψη ωρομίσθιων εκπαιδευτικών από τους πίνακες αναπληρωτών και ωρομισθίων για την ανάθεση διδασκαλίας μαθημάτων ξένης γλώσσας, φυσικής αγωγής, μουσικής, εισαγωγής στις νέες τεχνολογίες και καλλιτεχνικών μαθημάτων. Σε κανένα νόμο δεν γίνεται αναφορά σε πρόσληψη ωρομίσθιων δασκάλων. Όπου αυτό συνέβη, παραβιάζει την υφιστάμενη νομοθεσία.

Προτείνουμε:

Επειδή οι εκπαιδευτικοί σε κάποιες από τις παραπάνω ειδικότητες δεν έχουν παιδαγωγική κατάρτιση, θα πρέπει τα μαθήματα των Ολοήμερων Τμημάτων να διδάσκονται από τους εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων που ήδη υπηρετούν στην Π.Ε. (αγγλικών, γυμναστές, μουσικούς). Αν αυτοί δεν επαρκούν, να ιδρυθούν επιπλέον οργανικές θέσεις. Για τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα (πληροφορική, εικαστικά, θέατρο, χορός) να αρχίσει άμεσα επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της Π.Ε. προκειμένου να μπορούν να αναλάβουν τη διδασκαλία των παραπάνω αντικειμένων. Εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων να προσλαμβάνονται μόνο στην περίπτωση που δεν υπάρχουν εκπαιδευτικοί με ιδιαίτερες γνώσεις των γνωστικών αντικειμένων του Ολοήμερου.

6. Διορισμοί

Οι διορισμοί των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης γίνονται αποκλειστικά από το Υπουργείο Παιδείας. Μέχρι και το σχολικό έτος 1991-1992 στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση διορίζονταν μόνο δάσκαλοι και νηπιαγωγοί, ενώ από το σχολικό έτος 1992-1993 αρχίζουν να διορίζονται και εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων με πρώτους αυτούς της αγγλικής γλώσσας και από την επόμενη σχολική χρονιά, 1993-1994, διορίζονται και εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής και μουσικής. Μέχρι το σχολικό έτος 1997-1998 οι διορισμοί των παραπάνω εκπαιδευτικών γίνονταν σύμφωνα με το Ν. 1566/85 (επετηρίδα), ενώ από το επόμενο σχολικό έτος εφαρμόζεται ο θεσμός του ΑΣΕΠ και έχουμε παράλληλο διορισμό εκπαιδευτικών, δηλαδή και από την επετηρίδα και από τους πίνακες του ΑΣΕΠ (Μπουζάκης, 1999).

Ο παράλληλος αυτός διορισμός από τις δύο κατηγορίες που προαναφέραμε γίνεται με ποσοστά διορισμού από κάθε κατηγορία, που ορίζονται από το Ν. 2525/97 ως εξής: για το έτος 1998 ποσοστά 80% και 20%, για το έτος 1999 ποσοστά 60% και 40%, για το έτος 2000 ποσοστά 40% και 60%, για το έτος 2001 ποσοστά 20% και 80%, και για το έτος 2002 ποσοστά 10% και 90%. Από το έτος 2003 οι διορισμοί των εκπαιδευτικών γίνονται σύμφωνα με το Ν. 2834/2000, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 7 του Ν. 3027/2002 και το Ν. 3149/2003, ως εξής: α) από τους πίνακες των επιτυχόντων του ΑΣΕΠ σε ποσοστό 75% και β) από τους εγγεγραμμένους στον πίνακα αναπληρωτών του άρθρου 138 του Ν. 2725/1999 σε ποσοστό 25%. Στην περίπτωση που θα εξαντληθεί ο αριθμός των υποψηφίων

της περίπτωσης β, το ποσοστό των θέσεων καλύπτεται από τους εγγεγραμμένους στον ενιαίο πίνακα αναπληρωτών εκπαιδευτικών. Στους διορισμούς προηγούνται ως προς την τοποθέτηση σε κενές οργανικές θέσεις οι περιλαμβανόμενοι στον πίνακα αναπληρωτών του άρθρου 138 του Ν. 2725/1999, έπονται οι περιλαμβανόμενοι στον πίνακα διοριστέων του ΑΣΕΠ και ακολουθούν οι περιλαμβανόμενοι στον ενιαίο πίνακα των αναπληρωτών της παραγράφου 4 του άρθρου 7 του Ν. 3027/2002.

Η παραπάνω σειρά στην τοποθέτηση ίσχυσε μέχρι τους διορισμούς του καλοκαιριού του 2003. Οι διορισμοί που έγιναν το 2004 ακολούθησαν το νόμο 3194/2003, ο οποίος προβλέπει ότι προηγούνται κατά την τοποθέτηση οι εγγεγραμμένοι στον πίνακα αναπληρωτών του άρθρου 138 του 2725/1999 και, σε περίπτωση εξάντλησης αυτών, οι εγγεγραμμένοι στον ενιαίο πίνακα αναπληρωτών, για την πλήρωση του ποσοστού 25% των κενών θέσεων, και ακολουθούν οι διοριστέοι του διαγωνισμού του ΑΣΕΠ, για την πλήρωση του ποσοστού 75% των κενών θέσεων. Με το Ν. 3255/04, άρθρο 6, παράγραφος 2 τροποποιούνται τα προαναφερόμενα ποσοστά και γίνονται 60% από όσους επιτυγχάνουν στο διαγωνισμό του ΑΣΕΠ κατά τη σειρά βαθμολογίας και 40% από ενιαίο πίνακα αναπληρωτών εκπαιδευτικών, ο οποίος συντάσσεται για κάθε χρόνο και στον οποίο κατατάσσονται κατά σειρά που εξαρτάται από την πραγματική προϋπηρεσία προσωρινού αναπληρωτή ή ωρομισθίου εκπαιδευτικού σε δημόσια σχολεία Π.Ε. και Δ.Ε. αρμοδιότητας του ΥΠΕΠΘ. Αν δεν υπάρχουν υποψήφιοι για διορισμό από τους επιτυχόντες στο διαγωνισμό του ΑΣΕΠ, οι κενές θέσεις πληρούνται μέχρι να εξαντληθούν, με διορισμό υποψηφίων από τον ενιαίο πίνακα αναπληρωτών εκπαιδευτικών.

Ακόμα θα πρέπει να σημειώσουμε ότι ο Ν. 3255/04 προβλέπει ότι:

- α. οι πολύτεκνοι εκπαιδευτικοί με τέκνα τα οποία είναι ανήλικα ή υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία ή σπουδάζουν εγγράφονται μέχρι 30 Ιουλίου κάθε έτους σε ειδικό πίνακα και διορίζονται ανεξάρτητα από τη συμμετοχή τους σε διαγωνισμό του ΑΣΕΠ. Τα ειδικότερα κριτήρια της σειράς διορισμού τους καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας.
- β. Όσοι από τους αναπληρωτές του ενιαίου πίνακα συμπλήρωσαν κατά τις κείμενες διατάξεις την 30.6.2004 πραγματική προϋπηρεσία αναπληρωτή ή ωρομισθίου εκπαιδευτικού τουλάχιστον 30 μηνών διορίζονται, κατά προτεραιότητα έναντι των εγγεγραμμένων στον ενιαίο πίνακα αναπληρωτών το αργότερο μέχρι το σχολικό έτος 2007-2008 με σειρά που εξαρτάται από την προαναφερθείσα συνολική προϋπηρεσία την 30.6.2004.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφέρουμε ότι στο νόμο 3194/03 και στο άρθρο 2, που αναφέρεται σε θέματα ειδικής αγωγής, υπάρχουν ρυθμίσεις οι οποίες είναι σε βάρος των συναδέλφων που υπηρετούν σε αυτή. Γι' αυτό πρέπει να τροποποιηθεί η παράγραφος 7 εδάφιο δ του άρθρου 2, ώστε να προηγούνται οι εκπαιδευτικοί που κατέχουν τίτλο διετούς μετεκπαίδευσης ή μεταπτυχιακό τίτλο στην ειδική αγωγή και να ακολουθούν οι κάτοχοι πανεπιστημιακού πτυχίου.

Για την ποιοτική βελτίωση της διδακτικής πράξης και την αντιμετώπιση των σημειωμένων ιδιαιτεροτήτων λόγω της πολυπολιτισμικότητας (παρουσία αλλοδαπών και παλιννοστούτων μαθητών) και για την ομαλότερη ένταξή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα απαιτείται η μείωση του αριθμού των μαθητών ανά τμήμα.

Στην προσχολική αγωγή προτείνουμε τη διετή υποχρεωτική φοίτηση, ώστε να ικανοποιηθεί το αίτημα για αντισταθμιστική αγωγή λόγω των κοινωνικο-μορφωτικών ανισοτήτων. Επίσης, προτείνουμε τη συνταξιοδότηση του εκπαιδευτικού στην τριακονταετία με πλήρη σύνταξη λόγω της ιδιαιτερότητας του εκπαιδευτικού έργου.

Με όλα τα παραπάνω θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και οι εκπαιδευτικές ανισότητες θα αντισταθμιστούν πιο αποτελεσματικά.

7. Επιμόρφωση - Μετεκπαίδευση

Εστιάζοντας την προσοχή μας στα επιστημονικά εφόδια του δασκάλου, θεωρούμε ότι πρέπει να περιλαμβάνουν βαθιές γνώσεις καθώς και ικανότητες δημιουργικής εφαρμογής στους τομείς της Παιδαγωγικής και Διδακτικής, των όμορων επιστημών της Ψυχολογίας και της Κοινωνιολογίας, των ειδικών επιστημών που αντιστοιχούν στα μαθήματα της ειδικότητάς του καθώς και της ερευνητικής μεθοδολογίας.

Οι τεχνολογικές εξελίξεις στον τομέα των ηλεκτρονικών υπολογιστών, η συνεχής πρόοδος της εκπαιδευτικής τεχνολογίας, οι νέες στρατηγικές για τη διοίκηση της εκπαίδευσης και για την οργάνωση της σχολικής τάξης επιβάλλουν τη συνεχή επιμόρφωση και μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών.

Η διαρκής επιμόρφωση του δασκάλου έχει τεράστια σημασία για τους εξής λόγους: Πρώτο, για να αποκτήσει ο εκπαιδευτικός κάθε σύγχρονη γνώση πάνω στα αντικείμενά του, καθώς οι σχετικές επιστήμες εξελίσσονται, στο πλαίσιο μιας συνεχώς εξελισσόμενης κοινωνίας (Πουλής, 2001). Δεύτερο, για να «φρεσκάρει» ήδη παλιές γνώσεις του, που έχουν «υποχωρήσει» στο πλαίσιο της καθημερινής ρουτίνας. Τρίτο, για να μπορεί να απαντήσει σε ερωτήματα τα οποία του δημιουργούνται καθώς έρχεται σε επαφή με διαρκώς εξελισσόμενες ή εντελώς νέες προβληματικές καταστάσεις στο σχολείο του.

Εννοιολογικά θα μπορούσε να παρατηρήσει κανείς ότι οι όροι «επιμόρφωση» και «μετεκπαίδευση» αναφέρονται περισσότερο στη χρονική διάρκεια της εκπαίδευσης και λιγότερο στο γνωστικό αντικείμενο, όπως είναι, π.χ., θέματα εκπαιδευτικής τεχνολογίας ή νέες μέθοδοι διδασκαλίας ή νέα συστήματα οργάνωσης και διοίκησης της εκπαίδευσης.

Πολλές φορές η υπηρεσία απαιτεί την άμεση ενημέρωση των υπαλλήλων της και των στελεχών της, προκειμένου να επιμορφωθούν σε σύντομο χρόνο, π.χ. για μια καινούρια τεχνολογία η οποία θα πρέπει να εφαρμοστεί άμεσα. Αντίθετα, η εξειδίκευση, οι ειδικές γνώσεις για συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα, ιδιαίτερα από θεωρητική πλευρά, θα απαιτήσει περισσότερο χρόνο εκπαίδευσης και εμπέδωσης των γνώσεων που θα αποκτηθούν. Η μετεκπαίδευση των εκπαι-

δευτικών, π.χ., στο Μαράσλειο Διδασκαλείο με ένα πρόγραμμα ποικίλης μορφής και η απόκτηση ειδικών γνώσεων, απαιτούν όπως είναι γνωστό, διετή διάρκεια φοίτησης των σπουδαστών του.

A) Επιμόρφωση

Η συνεχής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών λειτουργών αποτελεί σε όλα σχεδόν τα κράτη ένα επαγγελματικό δικαίωμα και η συμμετοχή σε επιμορφωτικές δράσεις ποικίλλει κατά χώρα, ενώ πολλές φορές αποτελεί και κριτήριο για την επαγγελματική τους εξέλιξη.

Ο νεότερος νομοθέτης προσπάθησε να αναμορφώσει το θεσμό, να τον εκσυγχρονίσει, ακολουθώντας τις σύγχρονες εξελίξεις σε θέματα εκπαιδευτικής τεχνολογίας και στις νέες μεθόδους διοίκησης και εκπαίδευσης.

Βασικός φορέας επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών είναι τα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (ΠΕΚ). Η επιμόρφωση στα ΠΕΚ διακρίνεται: α) σε εισαγωγική, που είναι περιορισμένης διάρκειας και παρέχεται στους νεοδιοριζόμενους εκπαιδευτικούς, και β) σε περιοδική.

Το 1995 τα ΠΕΚ αλλάζουν το σύστημα επιμόρφωσης και παρέχουν βραχύχρονα αμειβόμενα προγράμματα, για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Έτσι παρέχονται έκτοτε ειδικά επιμορφωτικά προγράμματα, τα οποία άλλοτε έχουν τη μορφή ταχύρυθμων υποχρεωτικών και άλλοτε ταχύρυθμων προαιρετικών προγραμμάτων (Μπουζάκης κ.ά., 2000· Νούτσος, 2001).

Με βάση το Ν. 2986/2002 προβλέπεται η δημιουργία Οργανισμού Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών. Παρά το γεγονός ότι ο Οργανισμός συγκροτήθηκε δεν έχει ανακοινώσει κανένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τους εκπαιδευτικούς της Π.Ε.

Προτείνουμε:

Εισαγωγική επιμόρφωση για τους εκπαιδευτικούς που πρόκειται να διοριστούν και περιοδική επιμόρφωση για τους εν ενεργεία εκπαιδευτικούς, που θα επεκτείνεται σε όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής σταδιοδρομίας τους. Η επιμόρφωση να είναι τριμήνης, εξάμηνης και ετήσιας διάρκειας με απαλλαγή των εκπαιδευτικών από τα διδακτικά τους καθήκοντα.

B) Μετεκπαίδευση

Βασικός μοχλός μετεκπαίδευσης των λειτουργών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης θεωρείται το Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης (ΜΔΔΕ), το οποίο έχει μακρά ιστορική παράδοση. Το ΜΔΔΕ αρχικά εποπτεύεται από τον Υπουργό Ε.Π.Θ., ενώ η επιστημονική του εποπτεία ανατέθηκε στο ΚΕΜΕ και κατόπιν στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Το 1995 το ΜΔΔΕ εντάσσεται στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης (ΠΤΔΕ) του Πανεπιστημίου Αθηνών (Κώτσης, 1996).

Σύμφωνα με το Ν. 2327/95 έπρεπε να έχουν ιδρυθεί διδασκαλεία μετεκπαί-

δευσης σε όλα τα Παιδαγωγικά Τμήματα της χώρας, όπου θα μετεκπαιδευόνταν όχι μόνο οι δάσκαλοι, αλλά και οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων. Σήμερα υπάρχουν διδασκαλεία μετεκπαίδευσης σε Αθήνα, Γιάννενα, Πάτρα, Θεσσαλονίκη, Ρέθυμνο και Ρόδο, όπου μετεκπαιδεύονται μόνο δάσκαλοι και νηπιαγωγοί.

Προτείνουμε:

Να ιδρυθούν διδασκαλεία στα υπόλοιπα Παιδαγωγικά Τμήματα με ταυτόχρονη αναβάθμιση του επιπέδου σπουδών. Η μετεκπαίδευση να παραμείνει μια και ενιαία τόσο για τους πτυχιούχους των Παιδαγωγικών Τμημάτων όσο και για τους πτυχιούχους Π.Α. και σχολών Νηπιαγωγών, και να είναι δικαίωμα των εν ενεργεία εκπαιδευτικών. Να δημιουργηθούν κατευθύνσεις στη μετεκπαίδευση στα διδασκαλεία που δεν έχουν ακόμη δημιουργηθεί όπως: Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης, Νέες Τεχνολογίες κ.λπ.

8. Μεταθέσεις

Σήμερα ισχύει για τις μεταθέσεις το ΠΔ 50/96, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε από το ΠΔ 100/97. Σε γενικές γραμμές οι μεταθέσεις των εκπαιδευτικών γίνονται με σωστό και αντικειμενικό τρόπο.

Εμφανίζεται ένα πρόβλημα στη μοριοδότηση των σχολικών μονάδων (δυσμενείς συνθήκες). Η συγκεκριμένη μοριοδότηση γίνεται από τα κατά τόπους ΠΥΣΠΕ, καθένα από τα οποία κρίνοντας τις ιδιαιτερότητες κάθε σχολικής μονάδας τη μοριοδοτεί. Επειδή στην πατρίδα μας όμως υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ περιοχών (ορεινές, νησιωτικές κ.λπ.), κάθε ΠΥΣΠΕ, έχοντας υπόψη του μόνο τις δυσκολίες της δικής του περιοχής, μπορεί στη μοριοδότηση να είναι αυστηρότερο ή ελαστικότερο σε σχέση με κάποιο άλλο. Έτσι, όταν εκπαιδευτικοί από διαφορετικά ΠΥΣΠΕ διεκδικούν την ίδια θέση, μπορεί ο ένας να αισθάνεται αδικημένος σε σχέση με κάποιον άλλο. Γι' αυτό προτείνουμε αναμοριοδότηση των σχολικών μονάδων παίρνοντας υπόψη και άλλες παραμέτρους.

9. Αποσπάσεις

Απόσπαση είναι η προσωρινή απομάκρυνση του εκπαιδευτικού με αίτησή του από το σχολείο όπου ανήκει η οργανική του θέση. Η υπηρεσιακή μεταβολή της απόσπασης δεν αποτελεί οριστική διακοπή του εκπαιδευτικού από τη θέση από την οποία αποσπάται. Η απόσπαση από τη φύση της συνιστά μέτρο προσωρινό και η απομάκρυνση του υπαλλήλου από την υπηρεσία στην οποία ανήκει οργανικά δεν μπορεί να υπερβεί ορισμένο χρόνο.

Η απόσπαση γίνεται για σοβαρή υπηρεσιακή ανάγκη και ο χαρακτήρας της, όπως αναφέρθηκε, είναι προσωρινός. Για τους εκπαιδευτικούς εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 16, Κεφάλαιο Γ του Ν. 1566/85, όπως αυτός ισχύει (Σαΐτης, 2000· Κώτσης, 2000).

Οι αποσπάσεις των εκπαιδευτικών γίνονται σε διάφορες περιπτώσεις, όπως σε υπηρεσίες εκτός σχολείου, από νομό σε νομό και από σχολείο σε σχολείο του ίδιου νομού. Ενώ στις περιπτώσεις αποσπάσεων από νομό σε νομό και από σχολείο σε σχολείο του ίδιου νομού η απόσπαση γίνεται ύστερα από πρόταση του ΚΥΣΠΕ και του ΠΥΣΠΕ αντίστοιχα, (Τάχος, Συμεωνίδης, 1999), η απόσπαση στις διευθύνσεις και στα γραφεία εκπαίδευσης γίνεται ύστερα από πρόταση του ΚΥΣΔΥΠ, το οποίο είναι το Κεντρικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο των Διοικητικών Υπαλλήλων. Το γεγονός αυτό μόνο πρόβλημα και αναστάτωση στον χώρο των εκπαιδευτικών δημιουργεί.

Προτείνουμε:

Οι αποσπάσεις των εκπαιδευτικών οπουδήποτε να γίνονται από τα Υπηρεσιακά Συμβούλια των εκπαιδευτικών και να λαμβάνονται υπόψη λόγοι υγείας, κοινωνικοί και άλλοι. Η καλή λειτουργία των Υπηρεσιακών Συμβουλίων διασφαλίζει την αντικειμενικότητα των αποσπάσεων, που έχουν σκοπό την ικανοποίηση των εκπαιδευτικών, πράγμα το οποίο επιδρά και στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Βιβλιογραφία

Η παρουσίαση των στοιχείων έγινε απευθείας από τις πηγές, νόμους, προεδρικά διατάγματα, υπουργικές αποφάσεις και από εγκυκλίους του υπουργείου Παιδείας. Η βιβλιογραφική χρήση άλλων πηγών αναφέρεται παρακάτω.

Κώτσης, Κ. (1996). *Εκπαιδευτική νομοθεσία*, Κλειδάς, Αθήνα.

Κώτσης, Κ. (2000). *Νομοθεσία για τη διοίκηση και λειτουργία της εκπαίδευσης*, Κλειδάς, Αθήνα.

Μπουζάκης, Σ. (1999). *Νεοελληνική εκπαίδευση (1821-1998)*, Gutenberg, Αθήνα.

Μπουζάκης, Σ. - Τζήγας, Χ. - Ανθόπουλος, Κ. (2000). *Η επιμόρφωση των δασκάλων-διδασκαλισσών και των νηπιαγωγών στο νεοελληνικό κράτος*, Gutenberg, Αθήνα.

Νούτσος, Χ. (2001). «Βασική Κατάρτιση και επιμόρφωση. Ιστορικές και παιδαγωγικές διαστάσεις». Πρακτικά Πανελληνίου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Κέρκυρας (2000). *Μόρφωση - Επιμόρφωση - Μετεκπαίδευση - Μεταπτυχιακές σπουδές*, ΔΟΕ, σ. 50-61.

Πουλής, Π. (2001). *Εκπαιδευτικό δίκαιο και θεσμοί*, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Σαϊτής, Χ. (1994). *Βασικά θέματα της σχολικής διοίκησης*, Αθήνα.

Σαϊτής, Χ. (2000). *Οργάνωση και διοίκηση της Εκπαίδευσης*, Ατραπός, Αθήνα.

Τάχος, Α. - Συμεωνίδης, Ι. (1999). *Ερμηνεία Υπαλληλικού Κώδικα*, Σάκκουλας, Αθήνα.